

EL MISTERI DE NADAL, VIST PEL MESTRE DE CABESTANY

Una de les peces cap de brot de l'escultura romànica és el timpà precedent de la parròquia rossellonesa de Cabestany, que representa la glorificació de Maria: a l'esquerra hi ha la resurrecció de la Mare de Déu i a la dreta la seva Assumpció al cel. El centre del timpà l'ocupa Crist beneït i la Mare de Déu; tenen al seu costat sant Tomàs que rep, enviat des del cel, el cingol que havia pertangut a la Verge. Tota l'escena (sobretot la "ressurrecció" i el "dubte" de Sant Tomàs) respon a la narració que la **Llegenda àuria** de Voràgine fa del Pujament de la Mare de Déu. En ella atribueix al pobre Tomàs, que tampoc es trobava entre l'apostolat quan el fet s'esdevingué, un nou dubte; aquesta vegada i és esvaït amb la trama celestial del cint que havia dut la Verge. Aquesta obra és una de les escultures més antigues dedicada a l'exaltament de la Mare de Déu.

A l'autor d'aquest timpà, donat que no se li sap el nom, se'l denomina el "Mestre de Cabestany". D'ell era també la destruïda portada de Sant Pere de Rodes i de la que només coneixem uns quants elements que s'han dispersat; el més interessant és el fragment del timpà que representa la crida de sant Pere i que es conserva al Museu Marés. Al Mestre de Cabestany se li atribueixen altres obres situades en diverses localitats occitanes; i més lluny encara, sembla que siguin d'ell uns relleus de la portada d'Errondo (Navarra) i un pilar de Sughana (a la Toscana).

Ens referirem avui al portal de l'església del Voló, al Vallespir, esculpit pel Mestre de Cabestany, tota vegada que conté una interessant narració del Misteri nadalenc. El portal és molt simple. Té una sola arquivolta,



Portal del Voló (Vallespir)

sostinguda per dues columnes amb capitells iguals, en els que hi ha unes cabres encarades. Sobre els capitells discorre un fris escaquejat. Clou l'arquivolta una sanefa formada per una cinta plana, com un galó, trenada. A la part superior del portal, sostingut per set mènsules (quatre d'elles amb una testa esculpida) hi ha un fris en el que s'hi narra el misteri de Nadal. Clou el portal i el fris un tapaboques que sembla que vulgui fer-li de protecció.

La narració dels fets del Nadal, discorre, inusualment, de dreta a esquerra. Consta de quatre quadres que corresponen a moments diferents del Naixement del Salvador.

El primer és l'Anunciata: els pastors escolten, amb actitud devota,

l'àngel que, sobtadament, se'ls ha aparegut per l'esquerra; el bestiar, esverat, fuig per l'altre costat. Tant els pastors, com l'àngel, van descalços.

El quadre següent és el Naixement. Consta de dues escenes distintes. En la primera hi ha la Mare de Déu que jeu sobre una màrfega col·locada a terra. La representació denota una certa ostentació, quasi majestuosa: la Verge es cobreix amb una vànova rica, que fa unes ondulacions. Al treure a fora del llit el seu braç dret permet veure que va vestida amb una túnica i la o camisa que sobresurt per sota de la màniga de la túnica. (que acaba amb un puny brodat); a la testa, la túnica forma una còfia, molt adornada també. La mà dreta, desproporcionada, descansa sobre del cobrellit. La vestimenta de la Verge és idèntica a la que figura en el timpà de Cabestany. En un racó que queda a sota de la Mare de Déu s'hi arrau-leix un àngel. A l'esquerra es veu el nen Jesús, en bolquers, que queda com voleiant per l'espai. Sobre d'ell hi ha l'estrella. I entre l'estrella i la Mare de Déu, el bou i la mula (molt mutilada, per cert).

Ve a continuació la segona escena que forma part del mateix quadre. En ella veiem com dues dones banyen l'infant Jesús, dintre d'un recipient que tant pot ser una caldera com una pica baptismal d'immersió: sant Josep, assegut a l'extrem esquerre en un tamboret que recorda el que hi ha -o hi havia abans del robatori- a la catedral de Roda de Ribagorça, els hi té a punt la túnica per vestir l'infant.

El quadre següent correspon a l'Epifania: aquí els reis que arriben per l'esquerra, descavalguen i, a peu, van cap a Maria i l'Infant per adonar-lo; un d'ells (en aquesta superposició

-quasi cinematogràfica- de diferents escenes dins d'un mateix quadre, típica de la iconografia romànica) presenta, agenollat, el seu present a l'Infant. La Verge seu sobre un tamboret molt curiós en el que les potes fan com un pòrtic o una galeria de claustre. Darrera seu un personatge (sant Josep? una serventa?) contempla l'escena. Els reis duen un mantell curt; a les cames s'hi veu un dibuix que permet imaginar-nos-les cobertes amb unes bandes. Van coberts amb un capell en forma de caputxa (com les dels penitents de segles a venir).

Clou el fris el quadre de la fugida a Egipte. Comença l'escena per la dreta amb la Mare de Déu, asseguda sobre l'ase, que té sobre la falda l'infant Jesús. San Josep, a l'esquerra, mena el burret. La posició de la Mare de Déu recorda la Theotocos asseguda al seu tron i fent ella mateixa, alhora, de tron per l'Infant Redemptor. Més a l'esquerra veiem la Sagrada Família descansant en el viatge. En ambdues escenes uns personatges, un àngels segurament (dos en la primera i tres en la segona) vetllen el camí dels fugitius desterrats.

Que en aquest Nadal i sempre, tant ells com la Sagrada Família ens vetllin, també, en la nostra peregrinació de desterrats fills d'Eva.

(2) En aquella contrada hi havia uns pastors que vivien al camp i que de nit vetllaven el seu ramat. Un àngel del Senyor se'ls va aparèixer i la glòria del Senyor els embolcallà en claredat, i agafaren qui-sap-pa por.

(3) Ella donà a llum el seu primogènit, l'embolcallà i el reclinà en una menjadora.

(4) Infantarà un fill, i per nom li dirà Jesús. Ell serà gran, i se l'anomenarà el Fill de l'Altíssim.

(5) Ja dins la casa, van veure el nen amb Maria, la seva Mare, i, caient de genolls, el van adorar; i després van obrir els seus tresors i li oferiren com a presents: or, encens i mirra.

(6) Ell es llevà, va prendre de nit el nen amb la mare i marxà cap a Egipte.



2



3



4



5



6

Col.labora



BANCA CATALANA

SABADELL

Oficina principal:

Advocat Cirera, 21 - Tel. 725 72 77

Agència:

Av. Barberà, 446 - Tel. 711 16 52